

Er kjea tunge nok?

Forfatter

Hege Gonsholt, Topp Team Fôring Geit

Helga Kvamsås, Topp Team Fôring Geit

Sammendrag

Tilveksten i beitesesongen er ofte ujevn, noen kje vokser godt mens andre legger på seg lite. Ved å kontrollere vekt ved innsett og sette de letteste kjea i egen gruppe kan mye av tapt tilvekst i beiteperioden tas igjen utover høsten. Det krever imidlertid intensiv fôring, godt miljø og at kjea ikke er redusert på grunn av parasitter. Ved første kjeing bør alle unggeitene ha nådd en vekt på minst 45-50 kg.

Publisert

2013

Referanse

Sau og Geit nr. 4/2013

Utskriftsdato

03.12.2023 www.fag.nsg.no

(Foto: Hege Gonsholt)

Etter beitesesongen:

Er kjea tunge nok?

Tilveksten i beitesesongen er ofte ujamn, noen kje vokser godt mens andre legger på seg lite. Ved å kontrollere vekt ved innsett og sette de letteste kjea i egen gruppe kan mye av tapt tilvekst i beiteperioden tas igjen utover høsten. Det krever imidlertid intensiv føring, godt miljø og at kjea ikke er redusert på grunn av parasitter. Ved første kjeing bør alle unggaitene ha nådd en vekt på minst 45-50 kg.

Ved å gruppere kjea etter størrelse og vekt fra innsett har en mulighet til å føre mer moderat på større og tyngre kje og intensivt på kje som trenger mye tilvekst. Dersom en blander små og store kje i samme bingje vil gjerne forskjellen i tilvekst bare øke, de største

kjea vil dominere ved førbrettet og hindre de minste i å få i seg nok fôr. Kje som veier mindre enn 30 kg ved 7 måneders alder bør føres intensivt.

Gode overganger og gradvis opptrapping av kraftfôr

For å venne vommikrobene til nye fôrslag og gjøre overgangen best mulig bør en kombinere beite og inneføring i minst 1 uke før innsett. Opptrapping med kraftfôr må skje gradvis, for eksempel med 0,1 kg hver 2. eller 3. dag. Grovfôr til kje skal være smakelig og av god kvalitet, helst over 0,87 FEM per kg tørrstoff og minst 14% råprotein.

Kraftfôrtyper og mengde

Kje over 4-5 måneder er fullt utviklede drøvtyggere og kan nytte proteinet i vanlige kraftfôrblandinger til mjølkegeiter. Det er imidlertid store forskjeller i innhold av NDF (fiber) og stivelse

i ulike kraftfôrtyper. Grovfôr kvalitet, grovfôropptak og mengde kraftfôr som skal gis vil være avgjørende for hvilket kraftfôrslag en bør velge til kjea. Ved kraftfôrmengder over 0,5 FEM per dag kan det bli problemer med vommiljøet og økt fare for diarèproblem ved bruk av kraftfôr beregnet til mjølkegeiter. Ved intensiv føring bør en derfor velge blandinger beregnet til dette, for eksempel FORMEL Lam høst, FISKÅ Sau/Lam appetitt eller DRØV Lam.

Føringsgrupper

Kjea har fremdeles godt vekstpotensiale i 7-8 måneders alderen. Føring av denne aldersgruppa bør legges opp ut fra behov for tilvekst/holdoppbygging fram mot første kjeing. Gruppering etter størrelse og vekt er oftest nødvendig for å jevne ut forskjeller i vekt mellom kjea etter beiteperioden. Det er mulig å oppnå vektøkninger på 15-18 kg i løpet av 3-4 måneder (se tabell 2).

Tabell 1. Vekter som bør oppnås ved ulike alder for geiter som skal kjee ved 12 måneders alder med en levendevekt på 45-50 kg.

Alder i måneder	Ønsket levendevekt, kg
2	12-14
4	22-25
6	28-31
8	36-39
10	> 43

Mot slutten av drektigheten vil fosterproduksjon kreve ekstra energi og protein, men en kan ta sikte på at unggeitene kan vokse godt fram til ca. 1,5 måned før første kjeing.

Følg med på vektutvikling

Vei alle eller et utvalg kje for eksempel en gang per måned for å kontrollere om føringa fungerer som forventa. Jo større og mer utvikla geitene er ved første kjeing jo større kapasitet vil de ha til å ta opp grovfôr. Store åringer i godt hold har også høyere ytelse, høyere fettprosent og lavere innhold av frie fettsyrer i mjølka i første laktasjon enn mindre åringer i dårligere hold¹⁾. Godt kjeoppdrett er en god investering.

Fokus på overgangsføring og tilvenning til nytt miljø

Når det nærmer seg kjeing er det viktig at unggeitene har fått venne seg til det føret de skal få etter kjeing og finne seg til rette i miljøet de skal være i som mjølkegeiter. Unggeitene bør gå i mjølkegeitavdelingen minst 4, helst 6 uker før forventa kjeing. I de siste to ukene før og etter kjeing er det viktig å unngå stress. Unggeitene bør derfor være vant til de andre mjølkegeitene, ny føringplass og eventuell kraftfôr-stasjon i god tid før de skal kjee. TINE anbefaler at kraftfôrnivået i de to siste ukene før kjeing ikke overstiger 0,6 kg per dyr per dag og at det gis grovfôr av god kvalitet. Føropptaket er lågt i denne perioden, og det er særdeles viktig at en sikrer et høgt grovfôr-opptak og opprettholder godt vommiljø. God overgangsføring rundt kjeing er en forutsetning for å lykkes videre i første laktasjon.

Bruk TINE føringrådgiving også i planlegging av oppdrettsføring
TINE Fôrplan geit kan også brukes i fôrplanlegging og tilvekstkontroll i

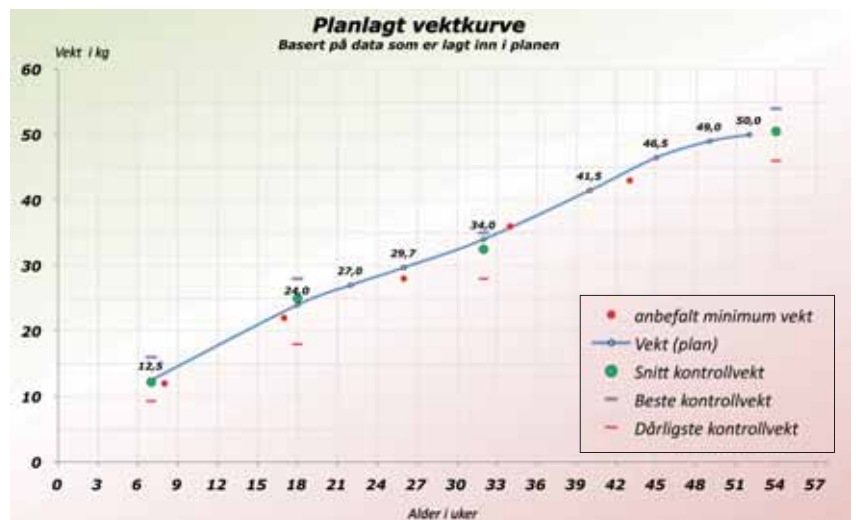
Tabell 2. Eksempel på fôrplan til kje fra ca 7 måneders alder og fram til 3-4 uker før kjeing. Ønsket vekt ved kjeing som årsgamle : 45-50 kg.

Vekt	Behov for tilvekst/holdoppbygging fram mot første kjeing	Grovfôr	Kraftfôr
Kje <30 kg	Minst 15 kg (140-160 g/dag)	Etter appetitt ¹⁾	0,7-0,8 FEm FORMEL Lam høst
Kje 30-33 kg	15-17 kg (120-140 g/dag)	Etter appetitt ¹⁾	0,6 FEm FORMEL Lam høst
Kje 34-36 kg	12-14 kg (110-120 g/dag)	Etter appetitt ¹⁾	0,5 FEm FORMEL Lam høst eller FORMEL Geit ²⁾
Kje >36 kg	11-12 kg (100-110 g/dag)	Etter appetitt ¹⁾	0,4-0,5 FEm FORMEL Lam høst eller FORMEL Geit ²⁾

Fri tilgang til vann av god kvalitet, saltstein og mineral/vitaminblanding

1) Grovfôr av god kvalitet, helst over 0,87 FEm/kg tørrstoff og minst 14% råprotein.

2) Kje som får 0,5 FEm kraftfôr eller mindre kan få kraftfôrblendinger beregnet til mjølkegeiter. Ved kraftfôrmengder over 0,5 kreves ofte kraftfôr med høyere NDF-andel (fiber) og mindre stivelse for å opprettholde et godt vommiljø.

Figur 1. Vektutvikling – kontroll av tilvekst (TINE Fôrplan geit).

oppdrettet (se figur 1). Etter veiing ved innsett kan det lages plan for ulike føringgrupper for å oppnå ønsket vektutvikling. Unggeitene er på samme måte som mjølkegeitene utsatt for sur vom ved høy andel stivelse og/eller lite fiber i rasjonen. TINE Fôrplan geit beregner vombelastning og foreslår rasjoner som gir best mulige forhold for vommikrobene og god drøvtyggingsfunksjon. Kontakt din TINE-rådgiver om du ønsker råd om oppdrettsføring.

Av Hege Gonsholt og Helga Kvamsås
Topp Team Føring Geit i TINE

Jon Hauge (8) er spent på om kjeet hans «Villa» på 7 måneder har vokst godt i sommer. Vekt fra TEO Teknisk as. (Foto: Hege Gonsholt)

1) Borodina, 2011. Effekt av Body Mass Index (BMI) ved kjeing på getmelkkvaliteten. Masteroppgave ved Universitetet for miljø- og biovitenskap; Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap.